

Kraków 18.10.2023

dr hab. inż. Joanna Duda, prof. AGH
Akademia Górniczo-Hutnicza
im. St. Staszica w Krakowie
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Organizacjami
i Kapitałem Społecznym

Recenzja rozprawy doktorskiej pt.: Ocena wpływu interesariuszy na funkcjonowanie przedsiębiorstwa sieciowego sektora hutniczego, Pana mgr Kacpra Rosy

1. Podstawa opracowania recenzji

Recenzję rozprawy doktorskiej opracowano na zlecenie Rady Dyscypliny Naukowej Nauk o Zarządzaniu i Jakości Akademii WSB (Uchwała nr 140/2022/2023 z dnia 10 lipca 2023 r).

2. Uwagi ogólne

Przedstawiona do oceny dysertacja składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii, wykazu rysunków i wykazu tabel. Treść zasadnicza została zawarta na 247 stronach. Na pozostałych stronach (247-271) została przedstawiona bibliografia, wykaz rysunków, wykresów, tabel oraz aneks i streszczenie w języku polskim i angielskim. Układ pracy jest logiczny i spójny. Cztery rozdziały mają charakter teoretyczny i wyjaśniają pojęcia związane z tematem pracy, a dwa pozostałe mają wymiar empiryczny. W rozdziale pierwszym zostały wyjaśnione zagadnienia związane z pojęciem i istotą organizacji sieciowej. W rozdziale drugim zostały omówione zagadnienia związane z szeroko rozumianym rozwojem przedsiębiorstwa. W rozdziale trzecim dokonano charakterystyki zarządzania interesariuszami w przedsiębiorstwie. Rozdział czwarty odnosi się do zagadnień związanych z oceną wpływu interesariuszy na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Dokonano w nim identyfikacji i klasyfikacji kluczowych interesariuszy oraz określono relacje pomiędzy interesariuszami a przedsiębiorstwem.

Rozdział piąty rozpoczyna część empiryczną pracy. Przedstawiono w nim schemat badawczy. Zdefiniowano pojęcia, takie jak: system, przedsiębiorstwo, przedsiębiorstwo

sieciowe oraz omówiono wpływ poszczególnych interesariuszy (jak, np. dostawcy, banki i inne instytucje finansowe, media, wierzyciele, władze lokalne i państwowe) na przedsiębiorstwo. Został także przedstawiony model oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo sieciowe sektora hutniczego.

W rozdziale szóstym przedstawiono cel i zakres badań, wyniki badań empirycznych oraz ich podsumowanie i rekomendacje. Konkluzje końcowe zawarto w zakończeniu. Praca zawiera 222 pozycje literatury, w tym 43 pozycje zagraniczne, ale tylko 13 pozycji z ostatnich pięciu lat.

3. Ocena metodyczna pracy

Przechodząc do szczegółowej analizy poszczególnych części pracy.

W rozdziale pierwszym w sposób szczegółowy dokonano analizy pojęć związanych z funkcjonowaniem organizacji sieciowej. Autor wyjaśnił na czym polega istota sieci, jej typy, rodzaje, właściwie dobierając cytowaną literaturę (powołując się na klasyków zajmujących się tym tematem). Szkoda tylko, że na s.18. pisząc cyt.: „dokonując przeglądu literatury, należy stwierdzić, że „sieć” jest dość często przywoływanym hasłem”, nie podał żadnych statystyk (np. jak często).

W rozdziale drugim w sposób szczegółowy wyjaśniono pojęcie przedsiębiorstwa w odniesieniu do tradycyjnych i alternatywnych teorii przedsiębiorstw oraz teorii alokacji zasobów i kosztów transakcyjnych. W dalszej kolejności, w sposób prawidłowy, zostało omówione pojęcie rozwoju przedsiębiorstwa. Mam wrażenie, że na s.43 zostało błędnie podane nazwisko autora M. Matejuk zamiast M. Matejun. W podrozdziale 2.2 Doktorant przechodzi do omówienia jednej z form działania przedsiębiorstwa sieciowego, jakim jest grupa kapitałowa, a następnie w punkcie 2.3 omawia bardzo ważne dzisiaj zagadnienie, jakim jest uwzględnienie aspektów ekologicznych w rozwoju przedsiębiorstw, szczególnie dużych. Rozdział drugi kończy punkt 2.4, w którym omówiono znaczenie uwarunkowań regionalnych w rozwoju przedsiębiorstw.

Rozdział trzeci został poświęcony tematyce związanej z zarządzaniem interesariuszami w przedsiębiorstwie. Autor omawia, we właściwej kolejności, najpierw pojęcie interesariuszy odnosząc je do teorii źródłowej (teorii interesariuszy), po bardzo rzetelnym wyjaśnieniu tego pojęcia przechodzi do zarządzania omówioną wcześniej grupą interesariuszy, następnie w sposób płynny przechodzi do omówienia wpływu interesariuszy na zarządzanie przedsiębiorstwem, aby w końcowym podrozdziale połączyć omawianą tematykę z zagadnieniami zrównoważonego rozwoju (łączyć teorię interesariuszy z koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu). Układ tego rozdziału jest logiczny i spójny. Szkoda jednak, że

Doktorant pisząc (s. 78), „przegląd literatury wskazuje, że „istnieją nieliczne badania” nie wskazuje autorów, kto tak powiedział i w jakiej publikacji. W tym miejscu powinna odbyć się dyskusja naukowa. Przyznam też, że nie bardzo rozumiem znaczenie akapitu (s. 88), który zaczyna się od cyt.: „Podsumowanie wpływu interesariuszy na funkcjonowanie przedsiębiorstwa powinno zawierać następujące spostrzeżenia: (...) i tutaj Doktorant wymienia punkty od 1) Interesariusze odgrywają bardzo istotną rolę przy realizacji założeń CSR, na różnych ich etapach do 9). Współczesna forma organizacji biznesu, zwłaszcza alianse strategiczne np. joint venture, powodują, że teorię interesariuszy można traktować coraz szerzej”.

Rozdział czwarty, w sposób teoretyczny, przedstawia podejście do oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo. W początkowej jego części Autor podaje jedną propozycję oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo zaproponowaną przez A. Kozinę w 2015 roku. Nie bardzo rozumiem, dlaczego tylko jedną? Czy nikt inny nic innego nie zaproponował? Domniemuję, że Dyplomant przyjmuje ten wzorzec, ale nie wytłumaczył, dlaczego, nie dokonał przeglądu literatury w tym zakresie. Nie wiem czy ten wzorzec jest najlepszy z punktu widzenia realizacji celu rozprawy, który brzmi: **Głównym celem pracy jest ocena wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo hutnicze funkcjonujące w sieci, dla doskonalenia procesu zarządzania interesariuszami**” i dlaczego? Ten rozdział jest bardzo ważny, ale został potraktowany bardzo pobieżnie i niestarannie, tabele i rysunki nie zostały ani zapowiedziane, ani powołane w tekście. Cały rozdział zajmuje tylko 9 stron, a objętość podrozdziału 4.2 obejmuje zaledwie 1,5 strony.

W rozdziale piątym Doktorant przedstawił schemat badawczy oraz przyjęty system oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo sieciowe z uwzględnieniem aspektów: przedmiotowego, czynnościowego, instrumentalnego, strukturalnego oraz przyjęty model oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo sieciowe sektora hutniczego. Na przedstawionym schemacie badawczym Autor zaznaczył elementy systemu i obszary, ale nie wyjaśnił czym się różnią.

Na stronie 114 pod Tab. 8 jako źródło zostało podane „opracowanie własne”, nie bardzo rozumiem jaki jest wkład Doktoranta w tworzenie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przepisanie danych z ustawy nie jest opracowaniem własnym. Dyplomant pisze (s.114) cyt. „Przeważają poglądy, że przedsiębiorstwa w sieci (...)” w takiej sytuacji należy podać Autorów wraz z przypisami, żeby było wiadomo czyje to poglądy.

Na s.115 zostało napisane cyt. „(...) Przedsiębiorstwo sieciowe według definicji Kozy i Lewina.”, a jako przypis Dyplomant podał S. Lachiewicz, A. Zakrzewska-Bielawska. Należało sięgnąć do źródła pierwotnego lub podać, że jest to cytowanie wtórne.

Na s. 121 Doktorant pisze cyt. „Działania ze strony interesariuszy można opisać jako sekwencję kolejnych kroków:” nie podając źródła. Podobnie cyt. „w opisie wykorzystano doświadczenia dotyczące audytów, a także założenia modelu interesariuszy Fassina” tutaj też należało podać źródło. Na s.122 Dyplomant posługuje się pojęciem „sprawność realizacji zadań”, nie podając wyjaśnienia co rozumie pod tym pojęciem. Analogicznie (s. 125) zostało napisane cyt. „(...) Powyższe czynności odbywają się przy wykorzystaniu, takich metod jak:” nie podając przypisu. Podobne uwagi mam do stron 125-133, gdzie Doktorant dokonuje licznych wyliczeń, jak np.: techniki, kluczowe czynniki i nie podaje żadnych źródeł. Na s.132 Doktorant pisze cyt. „W aspekcie strukturalnym systemu oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo sieciowe uwagę zwrócić należy na rozwiązania strukturalne organizacji całego systemu.” Ale nie wiadomo, dlaczego? Kto tak twierdzi? Skąd ten wniosek?

Brak powiązania pomiędzy akapitami (s. 134). Dyplomant omawia proces komunikowania i nagle w drugim akapicie zaczyna pisać o kulturze organizacyjnej.

Do podrozdziału 5.3 pt. „Model oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo sieciowe sektora hutniczego” nie mam uwag merytorycznych. Jedynie należy zwrócić uwagę, że pisząc cyt. „bazując na przeglądzie literatury” należy zawsze podać przypisy. Mam też drobne uwagi natury edycyjnej. Rysunki i tabele znajdujące się tym rozdziale nie zostały powołane w tekście, są też widoczne błędy stylistyczne.

Rozdział szósty ma wymiar empiryczny, przedstawiono w nim charakterystykę przeprowadzonych badań, opis badanego podmiotu oraz wyniki badań dotyczące wpływu interesariuszy na działania realizowane w przedsiębiorstwie z wykorzystaniem metody Vestera, wymiarowania sieci w ramach, których przeprowadzono analizę elastyczności, spójności, koordynacji i skali działania. W pkt 6.2 Dyplomant scharakteryzował przeprowadzone badania, wymieniając jako techniki prowadzonych badań ankietę (s. 161). W literaturze przedmiotu dla Nauk o Zarządzaniu i Jakości zostały zdefiniowane pojęcia: metody, techniki i narzędzia badawcze. Zgodnie z przyjętą nomenklaturą wyróżnia się technikę badania ankietowego, a kwestionariusz ankiety to narzędzie badawcze. Dyplomant wykorzystał w badaniach dwa kwestionariusze ankiety, ale szkoda, że nie zaznaczył który jest w którym załączniku. W załącznikach nie został zamieszczony wzór arkusza analizy. W pracy są dwa załączniki nr 1

(na stronie 178 załącznik nr 1.– „Macierz wzajemnych.....”, ale nie wiadomo co wzajemnych) oraz a s. 271 (załącznik nr 1. kwestionariusz ankiety).

W pracy brakuje rozdziału metodycznego, który w jasny sposób pokazałby zamysł prowadzonych badań, ich cel oraz metody przyjęte do realizacji celu. Opis procesu badawczego i przyjętych metod jest rozproszony. Np. schemat badawczy został opisany w rozdziale 5.1, a cel i zakres badań oraz charakterystyka prowadzonych badań w rozdziale 6.1. i 6.2. Proces badawczy oceniam jako słabo opisany, jest w nim dużo niejasności. Na s. 161 Dyplomant pisze cyt. „W badaniu łącznie wzięło udział 25 pracowników różnych działów (produkcji, administracji, kadry kierowniczej)”, ale nie zostało dokładnie opisane w którym badaniu, i jaki procent całej populacji stanowi próba badawcza. Brakuje opisu tworzenia kwestionariusza ankiety, nie wiadomo, czy był testowany? Jaki był próbny pomiar? Co Dyplomant zrobił, aby wykluczyć błędy wynikające z badań ankietowych. W kwestionariuszach ankiet (zał. 1 i zał. 2) Doktorant zastosował dwie różne skale odpowiedzi, ale brakuje wyjaśnienia z czego to wynika? Mam jednak nadzieję, że zostanie to wyjaśniane w trakcie obrony. Rozdział kończy podsumowanie wyników przeprowadzonych badań, w którym zawarto wnioski końcowe i rekomendacje.

4. Uwagi dyskusyjne do wybranych fragmentów pracy

W punkcie 6.1 pracy (s. 160) została określona hipoteza badawcza: *Podejście do zarządzania interesariuszami na przykładzie Arcellor Mittal Kraków jako podmiotu wchodzącego w skład grupy kapitałowej może być wykorzystywane do zarządzania interesariuszami w sektorze hutniczym*, a na s. 245 Dyplomant pisze, cyt.: „Pozytywna weryfikacja wszystkich hipotez cząstkowych pozwoliła na zweryfikowanie hipotezy głównej pracy”, która została określona jako: **powiązanie wymiarowania sieci, oddziaływania interesariuszy i ich synergii stanowi podstawę oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo sieciowe**. Nie bardzo rozumiem, jakie jest powiązanie pomiędzy HG i HB (nie zostało to w pracy wyjaśnione) Przy okazji mam pytanie czy hipotezy mogą być niebadawcze?

Dyplomant w jasny i klarowny sposób, we wstępie łączy cele cząstkowe i hipotezy cząstkowe, ale nie pisze nic o hipotezie badawczej (HB) i hipotezie głównej (HG) pracy. Ponadto nie znajduję w zakończeniu pracy odniesienia do hipotezy badawczej, nie wiadomo, czy została potwierdzona, nie zostało określone jakie są zależności pomiędzy HG i HB. Nie znajduję też informacji w jaki sposób Dyplomant zweryfikował hipotezę badawczą i z jakim prawdopodobieństwem można stwierdzić, że *Podejście do zarządzania interesariuszami na przykładzie Arcellor Mittal Kraków można stosować w całym sektorze hutniczym*.

Pozostając w tym wątku mam jeszcze jedną wątpliwość co zasadności określania hipotez, jeśli nie są zweryfikowane statystycznie (np. H1, H2, H3). Co Doktorantowi posłużyło za wzorzec,

aby potwierdzać słuszność określonej hipotezy przeglądem literatury? To by oznaczało, że Doktorant przystępując do pisania pracy nie zna literatury, stawia hipotezę, że w literaturze coś zostało napisane i dopiero później potwierdza, że to jest prawda. W pracach naukowych schemat postępowania powinien być odwrotny. Hipotezy powinny być wyprowadzone z literatury, bo to dają podstawę do przypuszczeń, które będą w dalszym procesie prowadzonych prac badawczych podlegały confirmacji lub falsyfikacji, a tego w tej pracy nie znajduję, żadna hipoteza nie została wyprowadzona z literatury.

Nie zostało też wyjaśnione jaki był cel prowadzenia poszczególnych etapów badań w tak długim okresie od 2018 roku 2022 i czy aby na pewno wyniki badań z 2018 (przed Covid-19) są porównywalne z tymi (po Covid) z 2022?

W podsumowaniu wyników badań (s. 238) Dyplomant pisze cyt. „Kadra menadżerska w największym stopniu wpływa na działalność związaną z ochroną środowiska, w przeciwieństwie do pozostałych interesariuszy, gdyż to jej działania silnie wpływają na większość instytucji związanych z ochroną środowiska zwłaszcza na Ministerstwo Środowiska, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska oraz pozostałe organizacje ściśle związane z ochroną środowiska (...)”, szkoda że nie został podany przykład, jakie to działania są podejmowane pod wpływem Kadry menadżerskiej badanego podmiotu i jakie są ich skutki? Czy faktycznie Ministerstwo podjęło działania na rzecz ochrony środowiska pod wpływem AMK i jeśli tak, to jakie?

5. Ocena końcowa

Powyżej wskazane uwagi i pytania, nie wpływają na ocenę końcową pracy, wyrażam nadzieję, że będą one przedmiotem dyskusji i zostaną wyjaśnione w trakcie obrony.

Dokonując syntetycznej oceny rozprawy można stwierdzić, że Doktorant przeprowadził badania i analizy, które pozwoliły na dokonanie **oceny wpływu interesariuszy na przedsiębiorstwo hutnicze funkcjonujące w sieci, w celu doskonalenia procesu zarządzania interesariuszami, czyli zrealizował cel pracy. W konkluzji mogę przyjąć, że rozprawa doktorska mgr Kacpra Rosy pt.: Ocena wpływu interesariuszy na funkcjonowanie przedsiębiorstwa sieciowego sektora hutniczego, spełnia wymagania ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku (Dz. U. 2003, Nr 65, poz. 595, z późniejszymi zmianami) i wniesić do Rady Dyscypliny Naukowej Nauk o Zarządzaniu i Jakości Akademii WSB o dopuszczenie Doktoranta do jej obrony.**

Joanna Duda